

Organizatori prvih partizanskih veza

Ivo Šojka

Ima dosta živih drugova, bivših boraca — ilegalaca, na Korčuli i Pelješcu, kojima su u svježem sjećanju podvizi naših prtizana — prvoboraca u probijanju i održavanju prvih veza s kopnom. Najpoznatija imena iz tog perioda u organiziranju poznate veze: Korčula—Pelješac—Hvar—Biokovo, su od živih: Narodni heroj Vicko Milat, sada potpukovnik JR mornarice, Drago Bilčić demobilisani major JNA u Lovištu na Pelješcu i Marko Milat (Hrastovac)

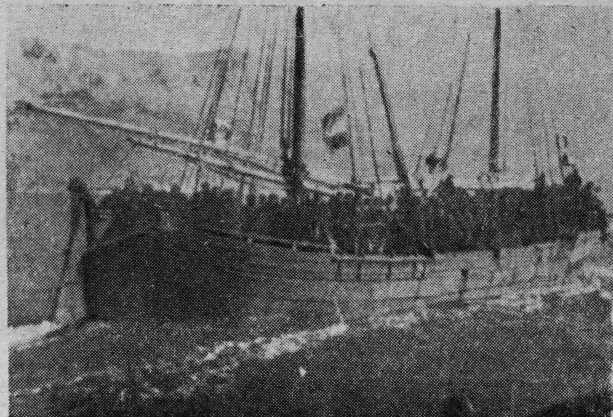

Drago Bilčić,
major JNA

predsjednik općinskog vijeća sindikata Korčule. A pokojni Rato Dužević, prvborac iz Orebića, koji je saučesnik u svim tim podvizima, poginuo je godine 1943. kao komesar V. pomorskog obalnog sektora, na Smokvičkom goblju, u borbi s njemačkim nacistima.

Veza s Biokovom i Hvarom godine 1941. bila je naročito važna. Nju je najteže bilo održavati pod uvjetima stalne okupatorske kontrole u Pelješkom i Hvarskom kanalu.

Ova veza bila je važna pored ostalog i zato, jer je preko Biokova održavan kontakt s Oblasnim (tada Pokrajinskim) komitetom Partije za Dalmaciju — rukovodstvom

Jedan od prvih desantih brodova za vrijeme NOB-e

ustanka. Istodobno je tim putem trebalo osigurati prebacivanje novih boraca s Korčule i Pelješca u naše jedinice na kopno. Talijanski fašisti su konstantno kontrolirali torpiljarkama i torpednim čamcima taj predio, tako da je jedno vrijeme bilo skoro nemoguće probijanje veze.

»Trebalo je pronaći nešto da se okupatori ne dosjete«, rekao je narodni heroj Vicko Milat, prilikom jednog razgovora o tome, tko je prvi postavio vezu Korčula—Hvar—Biokovo godine 1941.

»Mi smo svaku večer išli na Biokovo i Hvar čamcima na vesla. Čamci su na krmi imali ribarske mreže radi kamuflaže. Bili smo naoružani puškama i bombama, da se znamo braniti, ako se neprijatelj dosjeti i iznenadi nas. Jer često nam se dešavalo, da nas zateče dan na moru, znatno prije nego stignemo na određeno mjesto«, tako nam priča narodni heroj Milat, kojeg su partizani i njegovi mještani od milošte zvali Vicko.

»Jednom je krajem god. 1941. došao pok. drug Mordin Crni, da, kao sekretar Okružnog komiteta za Južnu Dalmaciju obide partizansku organizaciju na Korčuli, priča Marko Milat Hrastovac. »U podne usred bijela dana povelili smo Crnog, barkom iz male luke Rasohe, na Korčuli i pošli kanalom ispred neprijateljskih garnizona u Račiču, Korčuli i Orebiću. Bili smo spremni na borbu, ukoliko se neprijatelj dosjeti, kakova je svrha našega puta. Uspješno smo iskrcali druga »Crnog« u »Podobuće«, istočno od Orebića. U Rasolu smo se sretno vratili također po danu.

Okupatori su se dosjetili ovakovom održavanju veza. Izašla je u to vrijeme stroga naredba o kontroliranju svih ribarskih i drugih čamaca. Isto tako i o kontroli luka, čak i onih najsporednijih. Partizani su i ovome doskočili. Korčulanski i Pelješki partizani zapljениli su u Igranima, blizu Makarske prvi motorni čamac, usprkos stalnih okupatorskih patrola, ovaj motor je dugo održavao vezu sa Biokovom.

»Mnogo nam je koristio ovaj motor i dugo smo ga čuvali« rekli su drugovi Drago Bilčić i Marko Milat. »Često smo ga potapljali i izvlačili duboko u šumu, da ga neprijateljske patrole ne opaze.

Zarobljeni leut — upotrebljavan za patrolnu službu

I ovaj leut je uslijed opterećenja motora propao. Došlo je do kvara, koji se nije mogao popraviti. Partizani su iste godine zaplijenili drugi motorni čamac.

Tako su pod skoro nemogućim uslovima spomenuti drugovi izvršavali svoje revolucionarne zadatke. Tih dana 1942. godine, oni su u tri noći preveli 150 boraca na Biokovo. Pored narodnog heroja Crnog, stalno su se tim vezama prebacivali neumorni politički radnici, među kojima drug Marko (Drago) Gizdić, koji je došao na Hvar, a zatim na Korčulu i Pelješac u obilazak partizanskih odreda. On je tada (Krajem 1942. god.) prisustvovao Kotarskoj partijskoj konferenciji za Korčulu, koja je održana sjeverno od Blata, u maloj luci Rasohi, gdje je tada bio partizanski logor. Neposredno iza toga održana je i na Pelješcu partijska konferencija.

Tom vezom je prevezen također i drug Andrija Božanić, današnji kontraadmiral Jugoslavenske ratne mornarice, koji je išao u svojstvu člana Pokrajinskog komiteta Komunističke partije za Dalmaciju.

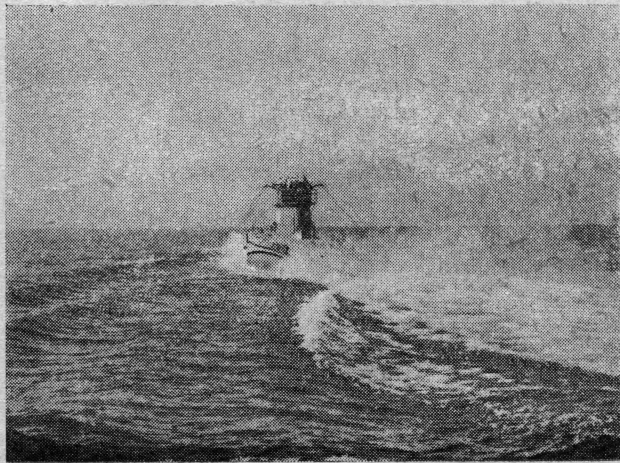
Među preživjelim drugovima organizatorima ovih važnih veza za uspjeh naše borbe na terenu Južne Dalmacije, nema danas pok. druga Rata Duževića, predratnog člana Saveza Komunističke omladine, a od 1941. godine člana Komunističke partije i sekretara Općinskog komiteta za Orebić.

»Kao da je jučer bilo, priča Vicko Milat, sjećam se zajedničkih akcija sa drugovima Bilčićem, a naročito s Duževićem. Rato je još 1940.- kada su se oformile prve grupe simpatizera i kandidata u pojedinim mjestima na Korčuli i Pelješcu, neumorno radio na pripremama ustanka. On se je odlikovao nustrašivošću i neumornošću u radu. Nije htio da zna za teškoće. Zbog svoje velike ljubavi prema slobodi, nije žalio svog života. Tako je poginuo u svom kraju, u borbi s njemačkim fašistima.«

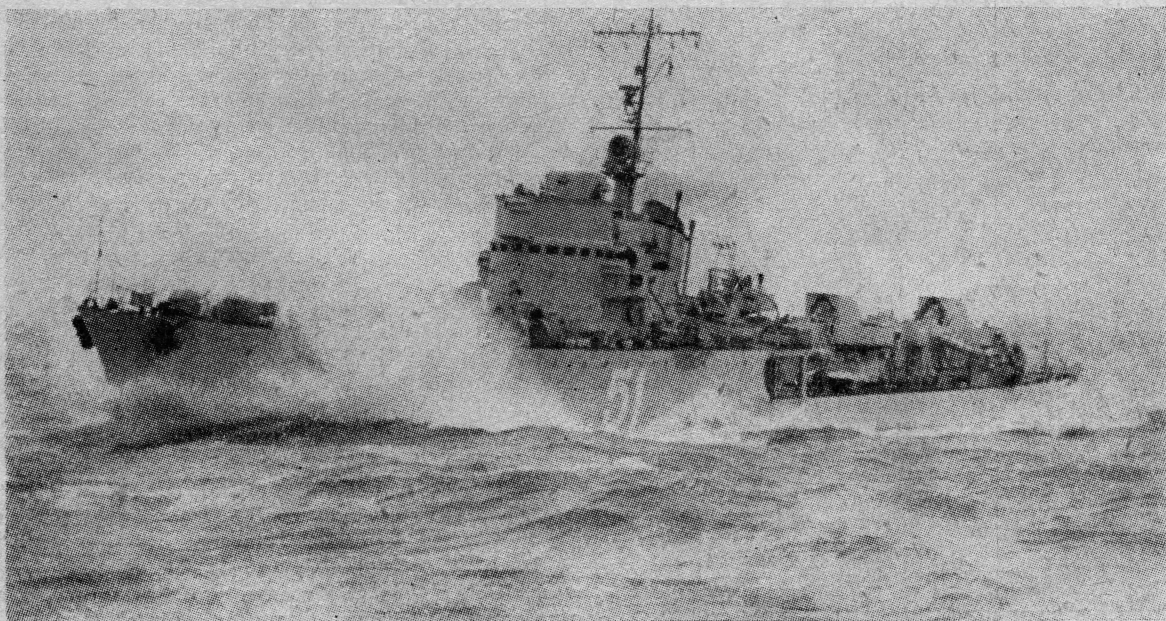
Sretna je ova naša zemlja, jer nema kraja u kojima nema svijetlih herojskih likova narodnih boraca, borac-pomoraca i primoraca, nema kraja gdje nije prolivena njihova krv za slobodu. »To su pravi izvori naših novih snaga«, po riječima pjesnika.

Flotila kvarnerskog pom. sastava u toku NOB-e

Naša podmornica na površinskoj vožnji

Jedan od naših razarača šiba valove